

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 5, 2016 [Назад](#) [Головна](#)

0 0 0 0 0 0 0 0

УДК 657

*Ю. В. Подмешальська,
к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту,
Запорізької державної інженерної академії, м. Запоріжжя
Н. С. Чакалова,
асистент кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту
Запорізької державної інженерної академії, м. Запоріжжя*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОПОДАТКУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В СИСТЕМІ ОБЛІКУ

*Y. Podmeshalsky,
candidate of economic sciences, associated professor,
associate professor, Department of accounting, analysis, taxation and auditing, Zaporizhia state engineering Academy, Zaporozhye
N. Chakalova,
assistant, assistant Department of accounting, analysis, taxation and auditing,
Zaporozhye state engineering Academy, Zaporozhye*

FOREIGN EXPERIENCE OF THE TAXATION OF WAGES IN THE ACCOUNTING SYSTEM

У статті обґрунтовано необхідність вивчення досвіду європейських країн щодо оподаткування заробітної плати з метою виконання соціальних гарантій для громадян, збільшення надходжень до бюджету та забезпечення економічної стабільності України, а також оптимізації податкового навантаження роботодавців та працівників в системі обліку. Тому стаття присвячена особливостям оподаткування заробітної плати в Німеччині, а також факторам і умовам, які впливають на її розмір. В статті розглянуто податки і соціальні виплати, пов'язані із заробітною платою. Виявлено як величина прибуткового податку залежить від податкового класу та податкової зони, як розраховується та стягується прибутковий податок за прогресивною системою. Зроблено висновки про необхідність розвитку вітчизняної системи оподаткування. Запропоновано вдосконалити процедуру оподаткування заробітної плати, запозичуючи європейський досвід.

In the article the necessity of studying the experience of European countries in relation to the payroll tax to implement social guarantees to citizens, increase revenues and ensure economic stability of Ukraine, as well as optimize the tax burden of employers and employees in the accounting system. Therefore the article is devoted to peculiarities of taxation of wages in Germany, as well as the factors and conditions that influence its size. The article examines the taxes and social charges related to salaries. Identified as the amount of income tax depends on the tax class and tax zone, as calculated and subject to income tax on a progressive system. Conclusions are made about necessity of development of the domestic system of taxation. Proposed to improve the procedure of taxation of wages, borrowing the European experience.

Ключові слова: *оподаткування, податковий клас, внески, прогресивні ставки, заробітна плата, соціальні відрахування, зони оподаткування.*

Key words: *taxation, tax class, contributions, progressive rates, wages, social security contributions, areas of taxation.*

Постановка проблеми. Україна потребує швидкої та ефективної трансформації соціально-економічних процесів відповідно до умов євроінтеграційного процесу. Одним із елементів даної трансформації є оподаткування заробітної плати. Вирішення даної проблеми потребує дослідження та аналізу європейського досвіду, що дозволить врахувати, аргументувати та поєднати найкращі методи та способи виконання соціальних потреб населення та ефективного поповнення бюджету країни, а також належного оподаткування заробітної плати в системі обліку суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливостям зарубіжного досвіду в області обліку та оподаткування присвячені роботи таких вчених, як Голов С. Ф., Костюченко В. М., Козак Ю.Г., Бутинець Ф. Ф., Горещька Л. Л., Єфименко В. І., Лук'яненко Л. І. Кочерга С. В., Пилипенко К. А., Лучко М. Р., Бенько І. Д., Малькова Т. Н. Серед опублікованих робіт недостатньо вивчено питання адаптації та гармонізації європейського та українського досвіду в контексті оподаткування заробітної плати в системі обліку, тому цей напрям підлягає подальшому аналізу та удосконаленню.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Метою статті є детальне вивчення процесу оподаткування заробітної плати в Німеччині. Для досягнення мети пропонується вирішення таких завдань: дослідження факторів, які впливають на розмір заробітної плати; визначення пріоритетності податкових класів та особливості застосування податкових зон; аналіз обов'язкових страхових виплат.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Податки – це основна умова існування і діяльності держави, таким чином в різних країнах ведеться постійний пошук оптимальних варіантів у галузі оподаткування. Підсистемою бухгалтерського обліку є податковий облік, який ведеться з метою оподаткування господарських операцій на підприємстві, а також сплати податків відповідним державним органам. Найстабільнішим об'єктом оподаткування є заробітна плата, а постійні зміни у податковому законодавстві України є причиною частих помилок в її обліку та оподаткуванні, причиною неповного та несвоєчасного перерахування належних податків.

Німеччина є однією з найбільш стабільних та незалежних країн Європи. Одним з елементів її економічної міцності є податкова система. Вагома доля від

загального об'єму податків належить прибутковому податку, що сплачується також із заробітної плати. Податкова система Німеччини дуже складна та багатоступенева, як і в інших країнах, але її функціонування, на відміну від інших країн, дає стабільність та достатній рівень життя для її мешканців, що вказує на необхідність вивчення досліджуваного питання та підкреслює його актуальність.

На розмір заробітної плати в Німеччині впливає галузь роботи, рівень освіти, величина компанії, федеральні землі, стать.

Найбільш фінансово привабливими сферами для роботи в Німеччині протягом останніх років є медицина, юридичні та інженерні спеціальності. За даними досліджень за 2015 рік, середня зарплата лікаря в Німеччині становить 80000 євро в рік. Юристи заробляють трохи менше, близько 70000 євро в рік. Середня річна зарплата (тут і далі вказується бруutto-зарплата — до вирахування податків) у Німеччині за 2014 рік становить трохи більше 43000 євро.

У топ-10 найбільш популярних професій в Німеччині за даними за 2014-2015 року входять: фінансовий аналітик — 3900 €, керівник — 6700 €, програміст — 3600 €, інженер машинобудування — 4000 €, секретар — 2600 €, системний адміністратор — 3000 €, медсестра, робітник з догляду за хворими — 2350 €, податковий працівник — 2100 €, продавець — 1800 €.

Найбільш оплачуваними галузями в Німеччині в 2015 році визнані: хімічна/фармакологічна промисловість — 4000 €, виробництво промислового устаткування — 3700 €, автомобільна промисловість — 2300 €, банківська сфера — 4000 €, енергетична галузь — 3600 €, галузь точної механіки — 3800 €, охорона здоров'я — 2600 €, нерухомість — 3100 €, транспортне машинобудування — 3400 €, транспортна логістика — 2400 €.

До найбільш низькооплачуваних належать готельний і ресторанный бізнес, сфери реклами, туризму та освіти.

Рівень освіти також впливає на величину зарплати. Зарплата у фахівця з вищою освітою на третину вище, ніж у його колеги без диплома. Найбільш високооплачуваними вважаються фахівці зі ступенем «доктор», який відповідає ступеню «кандидат наук» у країнах пострадянського простору. Середня зарплата «доктора» у Німеччині складає вище 64000 євро в рік, в той час, як у магістра — трохи більше 56000 євро.

Розмір компанії теж впливає на величину зарплати співробітників. В організаціях, чисельність яких перевищує 1000 чоловік, фахівці заробляють приблизно на 10% більше, ніж їхні колеги з невеликих фірм. До невеликим відносять компанії з чисельністю до 500 чоловік. Однак у невеликих фірмах розмір зарплати частіше переглядають і збільшують.

Найпривабливішими землями для працевлаштування вважаються південні і центральні.

Таблиця 1.
Порівняння професій (вибірково) і середній рівень зарплати для них в різних землях

Земля	Професії (середній рівень зарплати)			
	Програміст	Лікар	Перукар	Дизайнер
Баден-Вюртемберг	3900 €	4900 €	1500 €	2500 €
Баварія	3800 €	5700 €	1400 €	2500 €
Берлін	3400 €	5000 €	1200 €	2300 €
Гамбург	3500 €	5500 €	1400 €	2500 €
Гессен	3600 €	5800 €	1500 €	2200 €
Саксонія	2900 €	5000 €	1200 €	1500 €
Тюринген	2900 €	5100 €	1200 €	2200 €

Хоча в теорії трудові права чоловіків і жінок в Німеччині рівні, але на практиці чоловіки заробляють більше. Наприклад, різниця зарплат у лікарів може досягати 16000 євро. Основними причинами цього факту може виступати велика прихильність жінок до сім'ї і дітям. Жінки йдуть з роботи в декретну відпустку, а потім відпустку по догляду за дитиною, потім регулярно йдуть на лікарняні відпустки з дітьми. Великий відсоток жінок у Німеччині працює не повний день, особливо коли в сім'ї є маленькі діти.[1]

Отже, після вступу на роботу в будь-яку організацію Німеччини, кожному працівнику оформляється карта заробітної плати Lohnsteuerkarte. У цьому документі вказуються всі податки і соціальні виплати працівника, на підставі чого проводиться розрахунок його «чистої» заробітної плати. В карті заробітної плати вказується:

- прибутковий податок Lohnsteuer (податок на заробітну плату);

- церковний податок Kirchensteuer, якщо людина віросповідает релігію і ходить в церкву однієї з релігійних громад, які володіють правом справляння цього податку (8% від прибуткового податку для Баварії і Баден-Вюртемберга, 9% для решти земель);

- податок на допомогу земель східної Німеччини, підтримку країн Європи, фінансування зарубіжних операцій німецьких військових, Solidaritätszuschlag (до 5,5% від прибуткового податку); [2]

- соціальні відрахування.

Прибутковий податок (Einkommsteuer) сплачується з наступних видів доходів:

- Доходи від комерційної діяльності;

- Доходи з капіталу;

- Доходи від здачі в оренду приміщень і земельних ділянок;

- Доходи від сільського або лісового господарства;

- Доходи від роботи за наймом (заробітна плата);

- Доходи від діяльності нотаріусів, адвокатів, аудиторів, перекладачів і т. п. ;

- Інші доходи.

Фізичні особи, що постійно проживають у Німеччині, несуть необмежений обов'язок по сплаті податку, тобто сплачують податок, як від джерел у Німеччині, так і за її межами. Податковою базою при обчисленні податку є нетто-дохід (прибуток) фізичної особи за рік. Для розрахунку необхідно визначити всі види одержуваних особою доходів, потім з певних видів доходів зробити вирахування передбачених витрат (наприклад, виробничих, рекламних та ін.) і скласти дані нетто-суми. Отримана сума загальною доходом підлягає оподаткуванню.

Для осіб з необмеженим обов'язком зі сплати податку застосовуються прогресивні податкові ставки. Дохід у розмірі до 8 472 Євро в рік обкладенню податками в Німеччині не підлягає. При доході понад цієї суми ставка податків зростає за прогресивною шкалою від 14% до 45%. Ставка податку в розмірі 42% використовується для оподаткування суми від 52 882 Євро до 250 730 Євро в рік. При доходах 250 730 Євро та вище ставка досягає 45%.

Фізичні особи, що не проживають постійно на території Німеччини, несуть обмежений податковий обов'язок. Обкладенню податком у цьому разі підлягає дохід, отриманий тільки від джерел, розташованих в Німеччині. У разі застосування Угоди про уникнення подвійного оподаткування, платник податків має право вимагати відшкодування сплаченого податку в розмірі, що перевищує ставку податку, що фактично підлягає сплаті. [3]

Прибутковий податок у Німеччині стягується по прогресивній системі (чим більше ви заробляєте, тим вищий податок), а також залежить від податкового класу. У залежності від податкового класу, який присвоєний працівникові, визначається сума із заробітної плати, яка не підлягає оподаткуванню. З решти (оподатковуваної суми) утримується податок на заробітну плату. Його ставка залежить від розміру оподатковуваної суми. Для визначення ставки прибуткового податку в Німеччині виділяють 5 зон, у кожній з них зазначено верхня і нижня межа доходу.

Таким чином, величина прибуткового податку залежить від податкового класу та податкової зони, яка визначає ставку податку.

Steuerklasse I – цей податковий клас не залежить ні від виду діяльності, ні від розміру заробітної плати. Він визначається виключно сімейним станом. Вам буде надано цей клас, якщо ви:

- не заміжня/ не одружені;

- розведені;

- одружені, але живе окремо;

- вдова/вдовець.

Сюди відносять самотніх працівників без дітей, у тому числі, якщо у вас є сім'я, але вона проживає за кордоном. Вільна від податку сума на рік становить у цьому класі 8.472 євро.

Steuerklasse II – до цього податкового класу відносять одиноких батьків, які виховують неповнолітніх непрацюючих дітей і потрапляють під визначення I-го класу. Крім основної суми неоподаткованого в розмірі 8472 євро в рік, мати (батько), який виховує дитину один, отримує додаткову суму в районі 1308 євро, вільну

від податків. Також на кожну дитину передбачена сума 7008 євро, як неоподатковуваний мінімум, необхідний для утримання дитини (Kinderfreibetrag).

Steuerklasse III – податковий клас для сімейних працівників, що не проживають окремо і якщо не вибрано IV-й клас. Він завжди вибирається в парі з п'ятим податковим класом. Його вигідно вибрати у разі, якщо другий з подружжя не працює або отримує значно меншу зарплату, ніж перший. Сума, вільна від податків у працюючого чоловіка подвоюється і становить 16944 євро. Не оподатковуваний мінімум на утримання кожної дитини становить 7008 євро.

Steuerklasse IV – цей клас вибирають сім'ї з дітьми, в яких працюють обоє батьків, а рівень їхньої зарплати приблизно однаково високий. Один раз на рік подружжя можуть поміняти свій податковий клас.

Steuerklasse V – цей податковий клас можна вибрати тільки в парі з третім класом для подружжя з меншим доходом. Для даного класу не передбачено вирахувань, тому податком обладається весь дохід, якщо він є.

Steuerklasse VI – використовується, якщо співробітник працює в декількох місцях. При цьому в зарплатній картці на одному з робочих місць вказується один з вище перелічених податкових класів, а на всіх інших робочих місцях можна використовувати тільки 6-ий податковий клас. Тут немає вільних від податків сум, базою оподаткування є вся зарплата.[2]

При цьому, для визначення податкової ставки залежно від розміру сукупного річного доходу виділяють п'ять зон (рис.1):

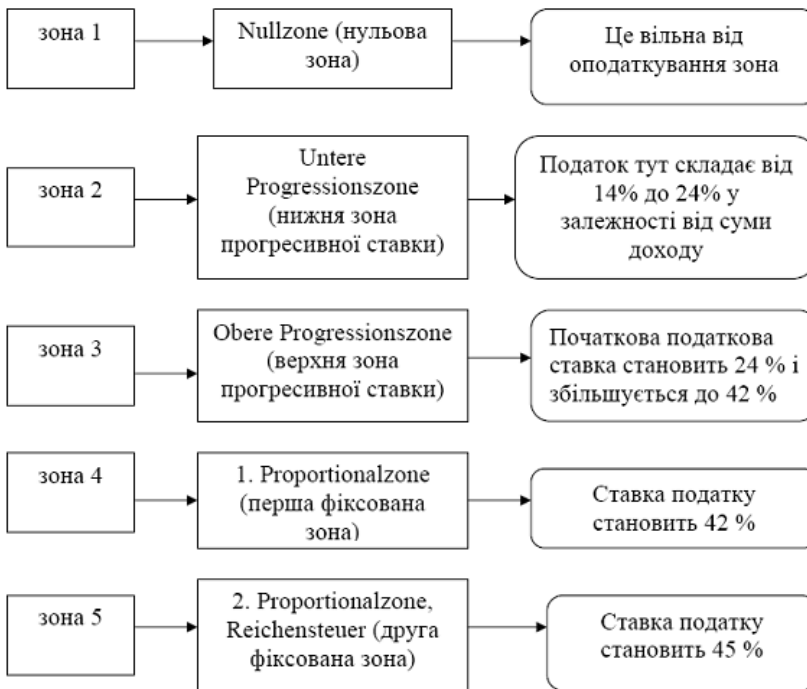

Рис. 1. Зони оподаткування заробітної плати в Німеччині

Крім податків, з оподаткованої суми зарплати вираховують також обов'язкові страхові виплати. До них відносять:

Пенсійне страхування (Rentenversicherung) – 18,7%. Ставка внесків на пенсійне страхування знизилась у 2015 році до 18,7%. З них 9,35% виплачує сам співробітник, стільки ж роботодавець.

Таблиця 2.

Внески на пенсійне страхування за 2011-2015 роки [5]

роки	Розмір внесків	Частка роботодавця	Частка робітників
2011 / 2012	19,6 %	9,8 %	9,8 %
2013 / 2014	18,9 %	9,45%	9,45%
2015	18,7 %	9,35%	9,35%

У Німеччині ставки пенсійного страхування гірників (Knappschaftliche RV) відрізняються від загальної системи, їх загальне значення знизилось на 0,3% і становить 24,80%. Роботодавець змушений сплачувати 15,45%, а працівник - 9,35%.

Медичне страхування (Krankenversicherung) – 14,6%.

Внесок лікарняної страховки знизився в 2015 році на 0,9% з 15,5% до 14,6% плюс надбавки пов'язані з доходом працівника, в залежності від умов медичного страхування. Тобто частка внеску роботодавця становить 7,3%, а працівник платить 7,3% + Z (Zusatzbeitrag) плюс додатковий внесок у фонд медичного страхування.

Таким чином додатково за своїм розсудом лікарняної касою з працівника щомісяця справляється einkommensabhängiger Zusatzbeitrag (індивідуальний додатковий внесок), що обчислюється у відсотках від зарплати і самостійно визначається кожною лікарняною касою (страховою компанією), виходячи з її фінансового становища.

Також існує медична страховка зі знижкою, де ставка внесків становить 14%. Частка роботодавця - 7%, а працівника 7% + Z (Zusatzbeitrag - додатковий внесок). Таким чином з 1.1.15 зникає необхідність працівником здійснювати доплати за зоборотежування, які враховувалися ще в 2013 році, і в 2014 році в межах 0,9%, натомість з'явився Zusatzbeitrag.

На відміну від зниженої, загальна ставка внесків дозволяє здійснювати виплату допомоги, пов'язану із хворобою. Перші шість тижнів хвороби працівнику оплачуються роботодавцем. Починаючи з 43 дня, допомога по хворобі виплачується лікарняною касою.

Знижена ставка внесків застосовується до осіб, які не мають права на допомогу по хворобі (наприклад, працівникам пенсіонерам по старості, працівникам, які зайняті на строк не менше 10 тижнів, пенсіонерам з достроковим виходом на пенсію...).[4]

Вибіркові дані таблиці 3 по декільком страховим компаніям вказують на той факт, що аналізований показник може істотно вплинути на нетто-зарплату.

Таблиця 3.

Список страхових компаній і їх додатковий внесок [6]

Krankenkasse (медичне страхування)	Zusatzbeitrag 2015 (додатковий внесок)	Beitragsatz 2015 (ставка)	Zusatzbeitrag 2016 (додатковий внесок)	Beitragsatz 2016 (ставка)	Änderung 2015/2016 (зміни)

		внесків)		внесків)	
Barmer GEK	0,9 %	15,5 %	1,1 %	15,7 %	+ 0,20 %
DAK-Gesundheit	0,9 %	15,5 %	1,5 %	16,1 %	+ 0,60 %
Knappschaft	0,8 %	15,4 %	1,3 %	15,9 %	+ 0,50 %
BKK exklusiv	0,6 %	15,2 %	1,09 %	15,69 %	+ 0,49 %
BKK VDN	0,4 %	15,0 %	0,9 %	15,5 %	+ 0,50 %

Страхування від безробіття (Arbeitslosenversicherung) – 3%. Платять порівну працівник і роботодавець. Ставка внесків у цей фонд соціального страхування встановлена 01.01.2011 р. 3,0 % і з тих пір по 2015 рік включно не змінилася.

Страхування при втраті працездатності (Pflegeversicherung) – 2,35%.

У 2015 році відрахування з зарплати в систему страхування по догляду (Pflegeversicherung) зросли на 0,3%, від 2,05% до 2,35%.

Як працівник, який має дітей, так і роботодавець платять по 1,175%. До цієї категорії відносяться також бездітні застраховані особи до 23 років.

Якщо у робітника немає дітей, він з 24 років сплачує додатково Kinderloszuschlag – 0,25%. Частка роботодавця складає 1,175 %, доля робітника 1,175 % плюс 0,25%. Тобто загальна ставка в даному випадку складає 2,60%. На працівника припадає 1,425%, а для роботодавця показник не змінюється і залишається у розмірі 1,175%.

Для Саксонії застосовується виняток, згідно з яким працівники сплачують вищий відсоток, ніж роботодавець. Загальна ставка становить 2,35%, тільки працівник платить 1,675%, а роботодавець 0,675%.

Отже, загальна сума соціальних виплат для працівників становить більше 19%.

Щоб розрахувати приблизну суму податку в Німеччині можна скористатися калькулятором податків на офіційному сайті. Або звернутися до послуг податкового агента, щоб з'ясувати всі тонкощі щодо оподаткування заробітної плати та обрати максимально вигідний варіант податкового класу.

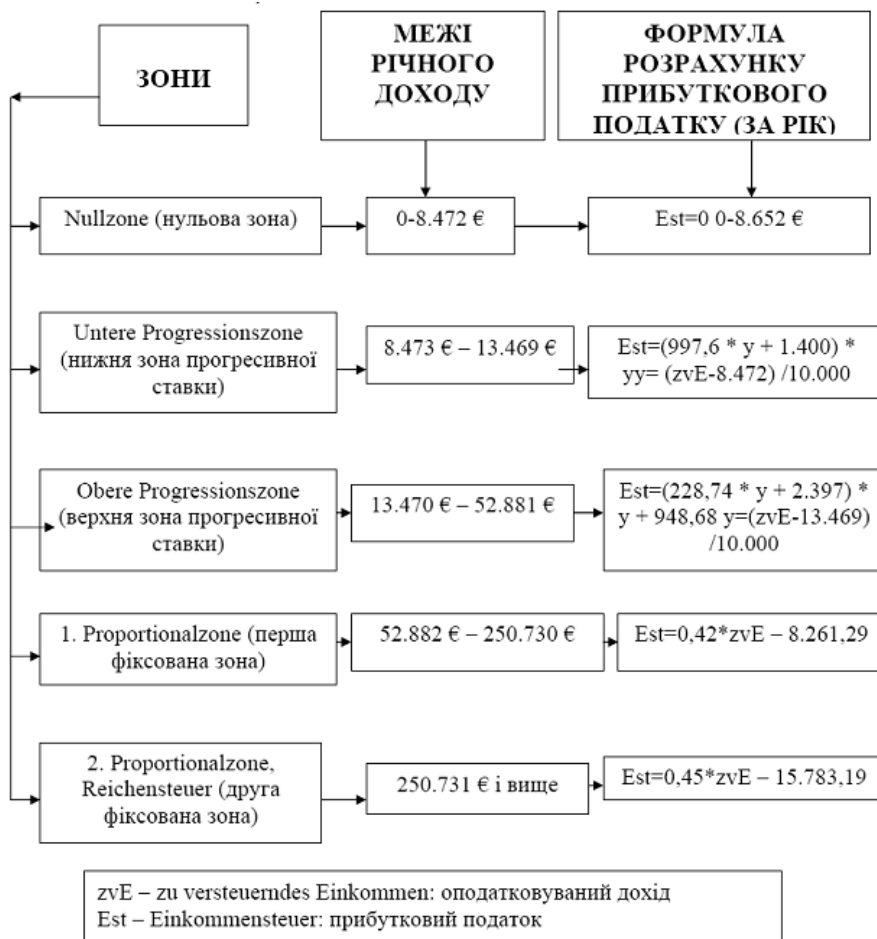

Рис. 2. Формули для розрахунку прибуткового податку в Німеччині на 2015 рік

Висновки. Варто зазначити, що система оподаткування країни останні роки переживає не кращий період. В Україні на підприємствах ускладнюється процес обліку та оподаткування заробітної плати, відбувається не виконання соціальних потреб населення та мінімізація поповнення бюджету країни через кризові процеси, недосконалість нормативно-правової бази та відсутність обґрунтованої економічної складової щодо оподаткування заробітної плати в системі обліку суб'єктів господарювання. Таким чином, для усунення недоліків вітчизняної податкової системи необхідно в умовах євроінтеграції досліджувати європейський досвід в контексті оподаткування заробітної плати в системі обліку та здійснювати адаптацію тих елементів, які доцільно використовувати для України, узгоджуючи інтереси всіх учасників процесу.

Література.

1. Зарплата в Германии [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://boden-see.org/зарплата-в-германии/>
2. Налоги в Германии [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://boden-see.org/налоги-в-германии/>
3. Налоги в Германии [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.clever-invest.ru/nalogooblozhenie/nalogi-v-germanii.php>
4. Sozialversicherung Rechengrößen 2015 / 2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.imacc.de/lohnabrechnunggehaltsabrechnung/sozialabgabenarbeitgeber/sozialversicherungs-werte-2015/index.html>
5. Beiträge Rentenversicherung Beitrag 2016 [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.imacc.de/lohnabrechnunggehaltsabrechnung/>
6. Zusatzbeitrag der Krankenkassen: Geordnet nach Krankenkassen-Arten [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.krankenkassen.de/gesetzliche-krankenkassen/krankenkasse-beitrag/kein-zusatzbeitrag/>

References.

1. Zarplata v Hermanyu [Online], available at: <http://boden-see.org/zarplata-v-hermanyu/>
2. Nalohy v Hermanyu [Online], available at: <http://boden-see.org/nalohy-v-hermanyu/>

3. Nalohy v Hermanyu [Online], available at: <http://www.clever-invest.ru/nalogooblozhenie/nalogi-v-germanii.php>
4. Sozialversicherung Rechengrößen 2015 / 2014 [Online], available at: <http://www.imacc.de/lohnabrechnunggehaltsabrechnung/sozialabgabenarbeitgeber/sozialversicherungswerte-2015/index.html>
5. Beiträge Rentenversicherung Beitrag 2016 [Online], available at: <http://www.imacc.de/lohnabrechnunggehaltsabrechnung/>
6. Zusatzbeitrag der Krankenkassen: Geordnet nach Krankenkassen-Arten [Online], available at: <https://www.krankenkassen.de/gesetzliche-krankenkassen/krankenkasse-beitrag/kein-zusatzbeitrag/>

Стаття надійшла до редакції 20.05.2016 р.

ТОВ "ДКС Центр"